

Jezus, een meelevend therapeut uit Bloemen van een Ziekte

Een hoofdstuk toevoegen over Jezus in de context van een boek over een psychische stoornis is een waagstuk. Ik wil mij niet begeven in de vele discussies over het waarheidsgehalte van de Bijbel, of hoe je passages daaruit zou moeten interpreteren. Ik ben simpelweg geïnteresseerd in wat er verteld wordt over Jezus als genezer van geestelijk gestoorde mensen.

Zelf ben ik niet gelovig, maar ik heb diep respect voor Jezus, die ik mij herinner van zondagsschool en het voorlezen uit de kinderbijbel aan mijn kinderen. Wat mij bij herlezing van de relevante stukken uit de Bijbel frappeerde was hoe belangrijk mensen voor hem waren die wij nu ‘psychiatrische patiënten’ zouden noemen. Hoeveel aandacht, hoeveel zorg heeft hij juist aan deze mensen besteed? Dat ging nooit vanuit een neerbuigende houding. Hij wist wat het was om voor gek versleten te worden. Hij wist wat het betekende om je eenzaam terug te trekken, en daar getest te worden op geestelijk uithoudingsvermogen. Misschien dat het deze ervaringen waren die Jezus in staat stelde een dergelijk meelevende therapeut te zijn.

Hij was een vroegrijpe jongen, die als kind de hele dag vragen stelde over allerlei moeilijke onderwerpen. Over God bijvoorbeeld. En de zin van het leven. Het liefst zat hij met volwassenen, ja zelfs met geleerden daarover te redeneren. Dat was merkwaardig voor de zoon van een timmerman. Hoewel, was Joseph wel zijn vader? Daarover deden de vreemdste geruchten de ronde. Inderdaad, hij werd wel erg snel na het huwelijk van zijn ouders geboren. Sommigen zeiden dat zij verkracht was door een Romeinse soldaat. Anderen suggereren dat zij verleid werd door een mooie jongen die Gabriel heette.

Maria zelf hield vol dat zij een visioen had gehad van een engel die haar vertelde dat zij Gods zoon zou baren. Het was mooi dat Joseph met haar trouwde om te voorkomen dat zij zou worden gestenigd. Want dat overkwam een meisje in die tijd, die seks had buiten het huwelijk. En dat Maria die verschrikkelijke overtreding had begaan was iedereen duidelijk, behalve haar. Later werd ook Joseph overtuigd van de goddelijke afkomst van zijn zoon.

Jezus zelf leek erg op zijn moeder. Ook hij kreeg als jongeman een visioen. Er daalde een duif uit de hemelen neer en hij hoorde een stem die zei:

‘Jij bent mijn geliefde zoon, die mij met vreugde vervult.’ Lucas 3:22

Vlak daarna verdween hij. Later bleek dat hij zich had teruggetrokken in de woestijn, ver weg van de mensen. Lucas 4:1-2 Daar at en dronk hij nauwelijks en het leek of hij ging wegwijnen. Daar kreeg hij weer merkwaardige visioenen. Ditmaal waren zij niet zo aangenaam. Hij werd door de duivel, de Satan bezocht, die hem op alle mogelijke manieren uitdaagde.

Satan is volgens de christelijk traditie, een gevallen engel. Hij heette ook Lucifer, de Lichtdrager, die in opstand kwam tegen God en toen uit de hemel werd gegooid. Jezus merkte op dat hij Satan als een bliksemschicht uit de hemel had zien vallen. Lucas 22:31

Satan is een Hebreeuws woord voor iets of iemand die je op de proef stelt. Hij heeft van God toestemming gekregen om jou het leven zuur te maken, om je karakter, je doorzettingsvermogen uit te testen. De bedoeling is dan dat je uit zo’n moeilijke tijd tevoorschijn komt als een beter, een wijzer, een milder mens.

Satan stelde Jezus op de proef door hem te beloven dat hij wonderen zou kunnen verrichten, stenen in brood veranderen. Hij zou beroemd en machtig worden, de baas over talloze steden.

En hij zou, zonder gevaar, van de top van de tempel in Jeruzalem kunnen springen, in de vaste overtuiging dat hij door engelen zou worden opgevangen.

‘Satan zei tegen Jezus: “Als U de zoon van God bent, spring dan naar beneden. Want er staat geschreven, “Zijn engelen zal Hij opdracht geven om u op hun handen te dragen.”’ Mattheus 4:6

Dergelijke uitdagingen zijn voor wie een manie heeft ervaren niet onbekend. Men wordt in de greep genomen door een onvoorstelbare hoogmoed, waardoor geen enkel risico te gek is. Gelukkig is hij niet gesprongen!

Na een week of vijf in dit zelf gekozen isolement kwam Jezus weer terug in de bewoonde wereld. Hij had deze verschrikkelijke beproeving doorstaan, en was er een wijzer, een milder mens door geworden. Kennelijk was het uiteindelijk toch een goede geest, een ‘Heilige Geest’ geweest, die hem, na de gelukzalige ervaring met de duif, de woestijn in had gedreven om hem op de proef te stellen. Lucas 4:1

In ieder geval, vanaf dat moment was hij veranderd. Hij richtte zijn blik nu op het lijden van anderen. Zijn empathie, zijn mede-lijden gaf hem een helend vermogen.

‘Allen die ergens aan leden en die gekweld werden door een ziekte of pijn, en ook bezetenen en maanzieken en verlamden werden bij hem gebracht, en hij genas hen.’ Mattheus 4:24

Jezus had succes als therapeut. Zijn focus was op psychisch lijden. Of zoals het in die tijd heette, het uitdrijven van demonen. *Demon* is een Grieks woord dat niet alleen slaat op een macht van buiten, maar ook op een innerlijke dwang. De Grieken onderscheiden *eudaimonia*, een goede stemming, en een *kakodaimonia*, een slechte stemming. In het christendom is demon in beide betekenissen als negatief opgevat, in die zin dat ook een extreem goede stemming, een hoogmoedige bui, destructief kan zijn. Om demonen uit te drijven gebruikte Jezus vooral wat nu ‘verbale therapie’ heet, hij genas met woorden.

‘Gelukkig de treurenden, want zij zullen getroost worden.’ Mattheus 5:4

Hij gaf apathische, bedroefde, geestelijk verlamde mensen weer zin...zin in het leven. Talloos zijn de verhalen over zijn wonderbaarlijke genezingen.

Hij verdreef bijvoorbeeld een demon uit een man die al heel lang niets meer had gezegd. Tot verbazing van de omstanders begon hij ineens weer te spreken. Lucas 11:14

‘Er werd een verlamde man bij hem gebracht, op een geïmproviseerd bed gedragen door vier mannen. Jezus zei tegen hem, “Uw zonden worden U vergeven. Ik zeg u, sta op, pak Uw bed op en ga naar huis.”’ Marcus 2:10

Jezus genas een meisje dat zo apathisch te bed lag dat men haar dood waande.

‘Hij pakte de hand van het kind vast en zei: “Meisje, ik zeg je sta op!” Meteen stond het meisje op en begon heen en weer te lopen.’ Marcus 5:41

Hij wist ook raad met mensen die manisch maalden, rijp voor de separeercel.

‘Toen hij uit de boot gestapt was, kwam hem meteen vanuit de grafspelonken een man tegemoet die door een onreine geest bezeten was en in de spelonken woonde. Zelfs als hij vastgebonden was met een ketting kon niemand hem in bedwang houden. En altijd, dag en nacht, liep hij schreeuwend tussen de rots graven door de bergen en sloeg zichzelf met stenen.’

Marcus 5:2-5

Jezus geeft de onreine geest opdracht de man te verlaten, maar het ging om meer dan één geest het waren er velen, een heel legioen van demonen. Jezus laat ze intreden in een kudde varkens, die zich en masse de zee in stortten. De man is genezen. Hij zit bij Jezus, gekleed en bij zijn volle verstand. Jezus was zo begaan met (geestes) zieken dat hij ook op de rustdag, (Joods: Sabbat) het genezen niet kon laten.

‘Er was daar ook een vrouw die al achttien jaar bezeten was door een geest die haar ziek maakte. Toen Jezus haar zag, riep hij haar bij zich en zei tegen haar:

“U bent verlost van Uw ziekte.”

Maar de leider van de Synagoge werd boos omdat Jezus op sabbat genas.

Jezus zei: “Mocht deze vrouw die al achttien jaar door Satan geboeid werd gehouden, mocht zij op de sabbat niet uit deze boeien worden losgemaakt?”

Toen hij dat zei stonden al zijn tegenstanders beschaamd, maar de hele menigte was verheugd over de machtige daden die door hem werden verricht.’

Lucas

13:11-17

Van een afstand lijkt het door Jezus geïnspireerde genezingsproces nogal gemakkelijk en soepeltjes te verlopen. Maar hij heeft niet altijd succes. Er waren ook gevallen waarin de genezing slechts tijdelijk is.

‘Wanneer een onreine geest iemand verlaat, trekt hij door dorre oorden op zoek naar een rustplaats. Maar als hij die niet vindt, zegt hij “Ik zal terugkeren naar mijn huis, dat ik verlaten heb.”

En wanneer hij terugkeert, merkt hij dat het schoongemaakt is en op orde gebracht. Dan gaat hij weg en haalt er zeven andere demonen bij, slechter dan hijzelf, en ze nemen daar blijvend hun intrek. En zo is de mens bij wie de demon intrekt er ten slotte veel slechter aan toe dan voorheen.’

Lucas, 11:24-26

Jezus genas niet alleen zelf maar leidde ook aan zijn twaalf leerlingen op tot therapeut, met de macht om demonen uit te drijven. Maar zijn succes viel niet altijd in goede aarde. Andere geestuitdrijvers begonnen een hetze tegen Jezus. Hij zou zelf door de duivel bezeten zijn. Het volk raakte verdeeld. Vele mensen zeiden

“Hij is bezeten, hij is gek, Waarom luisteren jullie nog naar hem?”

Johannes 10:20-21

Zelfs zijn eigen familie begon te twijfelen.

‘Toen zijn verwanten hiervan hoorden gingen ze op weg om hem, desnoods onder dwang, mee te nemen, want volgens hen had hij zijn verstand verloren.

Marcus 3:21

Het Griekse woord, waarmee Jezus door zijn familie voor gek versleten werd, is eks-estè - εἰσεστὲ dat letterlijk betekent buiten zich zelf zijn. Dit woord heeft in het Grieks zowel een positieve als een negatieve betekenis. Het woord is verwant aan ekstasis-ἔκστασις- extase.

Het idee achter dit Griekse woord is dat een mens eerste buiten zichzelf moet treden, om ruimte te maken voor goddelijke inspiratie. Het gaat daarbij om enthousiasme, wat letterlijk betekent $\theta\upsilon\omicron\varsigma$ - thuos – god die $\epsilon\nu$ -en-in de mens binnengaat. Jezus zou dus ofwel extatisch zijn, geïnspireerd door het Goddelijke, ofwel hij heeft zijn verstand verloren. Het is maar hoe je het bekijkt!

Jezus verdedigde zich tegen het verwijt dat hij zijn verstand verloren had een pact had met de duivel met de volgende redenering:

“Hoe kan Satan zichzelf uitdrijven?” Marcus 3: 23

Hij hield vol, dat hij werkte met een goede, goddelijke inspiratie, om het geluk van Gods Koninkrijk onder de mensen te brengen. Die positieve, liefdevolle houding was de sleutel tot zijn succes. Vanuit deze grondhouding wekte hij Lazarus uit de dood, of zoals je in hedendaagse termen zou kunnen zeggen, genas hij hem van een diepe verlammeende depressie.

Zijn meest dierbare patiënte was misschien wel Maria Magdalena.

‘Maria uit Magdala, bij wie zeven demonen waren uitgedreven.’ Lucas 8:23

Zij was bekend met visioenen, zij leefde in een wereld die niet opging in de feitelijkheid. Is het toevallig dat zij Jezus als eerste zag, toen hij uit de dood was opgestaan?

‘Maria stond nog bij het graf en huilde. Daar zag ze twee engelen in witte kleren zitten, een bij het hoofdeind en één bij het voeteneind van de plek waar het lichaam van Jezus had gelegen.

“Waarom huil je” vroegen ze haar. Ze zei: “Ze hebben mijn Heer weggehaald en ik weet niet waar ze hem hebben neergelegd.”

Na deze woorden keek ze om en zag ze Jezus staan, maar ze wist niet dat het Jezus was. “Waarom huil je?” vroeg Jezus. “Wie zoek je?”

Maria dacht dat het de tuinman was en zei:

“Als u hem hebt weggehaald, vertel mij dan waar u hem hebt neergelegd, dan kan ik hem meenemen.”

Jezus zei tegen haar: “Maria” Ze draaide zich om en zei “Rabboeni” (dat betekent Meester!).

“Houd me niet vast,” zei Jezus.’ Johannes 20:11-17

Uit dit inspirerende visioen van een labiele vrouw kwam de gedachte voort dat Jezus uit de dood is opgestaan.

In dit kort bestek heb ik geen conclusies willen trekken over één van de meest fascinerende mensen uit de geschiedenis. Immers hij leefde in een hele andere tijd dan de onze, waarin nauwelijks onderscheid werd gemaakt tussen psychische en somatische ziekten, laat staan tussen verschillende psychische aandoeningen, zoals wij die nu kennen. Zijn verhaal wordt vier keer verteld waarbij het niet zozeer om feitelijke juistheid als om inspiratie gaat. Wel heb ik mij verbaasd over de grote rol die in zijn verhaal is weggelegd voor mensen die geestelijk lijden. Vanuit dit perspectief had ik het verhaal van Jezus nog nooit bekeken.